

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee

Teie 20.12.2022
Meie 19.01.2023 nr 4/10

Arvamuse avaldamine riigi rohepöörde tegevusplaani osas

Lugupeetud Taimar Peterkop!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) soovib tänada Riigikantseleid võimaluse eest avaldada arvamust riigi rohepöörde tegevusplaani kohta aastateks 2023-2025 (edaspidi: Tegevuskava), milles nähakse ette eesmärgid ja tegevused rohepöörde elluviimiseks Eestis järgneva kolme aasta jooksul. Oleme Tegevuskavaga tutvunud ning esitame oma seisukohad järgnevalt.

Üldised kommentaarid

1. Kaubanduskoda on rohepööret toetaval seisukohal. Siiski rõhutame, et rohepööret tehes tuleks arvestada enam ja teadlikumalt ka selle praktiliste mõjudega inimeste ja ettevõtete tegevusele.
2. Ühe suure puudusena Tegevuskava puhul toome välja, et Tegevuskava ei sisalda isegi umbkaudset informatsiooni Tegevuskavas välja toodud tegevuste elluviimise rahalise kulu osas. Sellest tulenevalt teeb Kaubanduskoda ettepaneku lisada iga plaanitava meetme juurde ka kasvõi umbkaudne hinnang, kui palju raha kulub iga Tegevuskavas ette nähtud tegevuse elluviimiseks ning kui suures ulatuses plaanib riik neid tegevusi rahastada riigieelarvest.
3. Rohepööre on oluline Eesti ettevõtete pikaajalise konkurentsivõime tagamisel. Siiski leiab Kaubanduskoda, et Eesti riik peab ettevõtteid rohepöörde elluviimisel toetama vähemalt samas ulatuses, nagu seda teevad teised Euroopa Liidu liikmesriigid. Tegemist on põhimõttelise küsimusega, mis otsustab, kui edukad me rahvusvahelises konkurentsi tulevikus oleme ja kui kiiresti areneme.
4. Tegevuskava võiks meie hinnangul sisaldada ka kliimaseaduse loomist, mis sätestaks erinevad reeglid ja piirangud kliimamuutuste leevendamiseks või nende ärahoidmiseks. Kõigi kliimamuutuste leevendamisega seotud nõuete koondamine ühte õigusakti muudab nõuded ka ettevõtjatele lihtsamini jälgitavaks ning annab ettevõtjatele suurema kindlustunde edaspidiseks tegevuseks.

Energeetika

5. Kaubanduskoda on seisukohal, et energeetika on rohepöörde puhul võtmetähtsusega valdkond, sest selle valdkonna mõjud puudutavad otseselt või kaudselt pea kogu ettevõtlust eeskätt energia hinna näol. Eriti tähtsaks peame, et tuule-, aga ka päikeseenergia tootmisega alustamine oleks võimalikult lihtne. Kaubanduskoja hinnangul peaks riik soodustama laenu võtmist taastuvenergia tootmiseks vajaliku võimekuse loomiseks. Samuti leiame, et tähelepanu tuleks pöörata tuuleenergia tootmise lubade kiiremale väljastamisele ning energiasalvestussüsteemide rajamisele, seda eriti rannikul ja saartel, kus on suur taastuvenergia tootmise potentsiaal.
6. Kaubanduskoda ei ole kindel, kas rohepöörde korral saab olema tagatud esiteks elektrienergia alatine olemasolu ning teiseks selle kättesaadavus mõistliku hinna eest. Seetõttu tuleks tähelepanu pöörata muu hulgas sellele, et meil oleks igal ajal piisavas koguses saadaval ka juhitavaid elektritootmisvõimsusi, mis tagavad elektri varustuskindluse ajal, mil taastuvenergiat toota pole võimalik.
7. Kõige olulisemate tegevustena Tegevuskavas energeetika valdkonnas toob Kaubanduskoda välja elektri põhivõrkude ja jaotusvõrkude võimekuse tõstmise ja energiatõhususe edendamise. Lisaks sellele on oluline ka see, et tuuleparkide loamenetlus ja muu bürokraatia oleks võimalikult kiire. Kaubanduskoda leiab, et riigi seniseid ja kavandatavaid tegevusi arvesse võttes ei suuda riik täita seatud eesmärki toota aastaks 2030 taastuvelektrit vähemalt elektritarbimisega samas koguses. Eesmärgi saavutamiseks on vaja kiiremaid muutusi regulatsioonis ja rohkem koostööd ettevõtjatega, kes neid investeeringuid uutesse tootmisvõimsustesse tegema peaksid. Juhime tähelepanu asjaolule, et energiasisend on Eesti ettevõtete üks olulisemaid kasvuhoonegaaside tekitajaid. Juba täna konkureerivad meie eksportivad tööstusettevõtted mitte ainult hinnaga, vaid ka CO₂ jalajäljega, kusjuures kasvavas trendis on emissioonide nulltolerants. Seega on rohepöörde läbiviimine energeetikas kriitilise tähtsusega rahvusvahelise konkurentsivõime säilitamiseks.
8. Võimalike täiendavate tegevustena rohepöörde elluviimiseks energeetika valdkonnas toob Kaubanduskoda välja, et toetusi võiks anda ka neile ettevõtetele, kes soovivad paigaldada päikesepaneeli oma hoonete katustele. Samuti rõhutame vajadust jätkata tuumaenergia tootmise võimaluste uurimisega Eestis.

Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine

9. Kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise osas toob Kaubanduskoda välja, et praegu pööratakse üldhariduskoolides roheteemadele väga vähe tähelepanu. Kaubanduskoja hinnangul tuleks koolides neid teemasid käsitleda senisest oluliselt rohkem.

10. Kaubanduskoda peab oluliseks mõlemaid Tegevuskavas kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise valdkonnas välja toodud kavandatavaid tegevusi – 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkide saavutamist ja kliimamuutustega kohanemise meetmete rakendamist. Samas oleme seisukohal, et meetmete kasutuselevõtul kliimamuutustega kohanemiseks ei peaks Eesti tingimata vähendama põllumaade ja suurendama rohumaade osakaalu samasuguses tempos nagu teised Euroopa Liidu riigid, sest meie olukord on nendega võrreldes juba praegu palju parem ning tulemuslikkuse mõttes selle mõju nii suur seetõttu ei ole.

Õiglane üleminek

11. Ida-Virumaad puudutavad kavandatavad meetmed on peamiselt suunatud väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele. Meetmeid, mis aitaksid meelitada Ida-Virumaale suurettevõtteid, Tegevuskava hetkel ei sisalda. Suurettevõtlust toetavaid meetmeid oleks Ida-Virumaale aga samuti vaja, kuna kardetavasti ei suuda vaid väikese ja keskmise suurusega ettevõtted lahendada regioonis tekkivat tööpuuduse probleemi.

12. Kaubanduskoja hinnangul tuleks Ida-Virumaale, aga ka mujale erinevaid toetusmeetmeid kehtestades veenduda selles, et meetmed ei aitaks otseselt või ka kaudselt rahastada fossiilkütustest energia tootmist, hoidmaks ära meie energiaportfelli lukustamist fossiilsetele allikatele, mis omakorda on muutunud takistavaks teguriks eksportööride konkurentsivõimes.

13. Kaubanduskoda toob välja, et kriitiliselt tuleks üle vaadata õiglase ülemineku raames Ida-Virumaale tehtavate investeeringute eesmärk. Praegu on selle raames Tegevuskavas kavandatud mitmeid toetusi teadus- ja arendustegevuse tarbeks, kuid on küsitav, kas ja kui palju on sellest abi Ida-Virumaa piirkonna ja seal elavate inimeste elujärje parandamisel, mis peaks olema õiglase ülemineku raames antavate toetuste tegelik eesmärk. Näiteks võiks toetada ettevõtluse arendamist sellistes valdkondades, kuhu on potentsiaali tööle asuda endistel põlevkivitööstuse töötajatel. Samuti tuleks toetada sellistes valdkondades tegutsevatele ettevõtetele vajaliku oskustööjõu väljakoolitamist Ida-Virumaal.

14. Kaubanduskoda on seisukohal, et väikese ja keskmise suurusega ettevõtete toetusmeetmes moodustab teadus- ja haridustegevuste toetamine liiga väikese osa. Kaubanduskoda teeb ettepaneku suurendada teadus- ja haridustegevustele eraldatavat rahastust.

Ruumiplaneerimine ja hooned

15. Ruumiplaneerimise ja hoonete valdkonnas Tegevuskavas sätestatud eesmärgid ja väljakutseid - rahvastiku paiknemisest tulenevate keskkonnaprobleemide

vähendamine ja ennetamine, kestliku arengu printsiipidest lähtuv ruumiline planeerimine, elukaarepõhise lähenemise juurutamine ehitussektoris, hoonete rekonstrueerimine energiatõhususe suurendamiseks ning ehituse valdkonna digitaliseerimine - peab Kaubanduskoda üldjoontes adekvaatseteks ja asjakohasteks.

16. Samuti on Kaubanduskoda seisukohal, et uute hoonete planeerimisel tuleks arvesse võtta kliima soojenemist. Näiteks ei ole mitmetesse uutesse hoonetesse võimalik paigaldada jahutusseadmeid, mis muudab sellistes hoonetes viibimise eeskätt suvekuudel ja tuleviku perspektiivi silmas pidades ebameeldivaks või lausa talumatuks. Samas on mitmes linnas alustatud kaugjahutusvõrgu rajamisega, mis olukorda leevendab.
17. Kaubanduskoda peab väga oluliseks hoonete rekonstrueerimist energiatõhususe suurendamiseks. Samas oleme saanud selles valdkonnas tegutsevatest ettevõtjatelt tagasisidet, et mitmete paneelmajade puhul võib nende rekonstrueerimisest mõistlikumaks osutuda nende lammutamine ning uute ja energiatõhusate hoonete ehitamine. Ulatuslikuks elamufondi rekonstrueerimiseks puuduvad täna nii regulatsioon kui ka rahastamise allikad.

Elurikkuse, maakasutuse ja bioressursside väärindamine

18. Nii seatavate eesmärkide kui kavandatavate tegevuste osas tuleks hinnata nende võimalikke mõjusid tervikuna. Võib juhtuda, et mõned tegevused töötavad üksteisele vastu. Näiteks oodatakse põllumajandusettevõtelt taimekaitsevahendite kasutamise vähendamist põldudel, sest see kahjustab suurel hulgal ka selliseid linnu- ja putukaliike, kes ei ole põldude saagikusele kahjulikud. Samal ajal tähendaks taimekaitsevahendite kasutamise vähendamine ka seda, et põllul kasutatavate väetiste efektiivsus väheneb, mis sunnib paljusid põllumajandusettevõtteid ikkagi rohkem väetisi kasutama. Samas on ka väetised keskkonnale kahjulikud. Seega tuleks erinevaid meetmeid ja tegevusi vaadelda koosmõjus ning leida lahendus, mis tagab kõige paremini rohepöörde raames seatud eesmärkide täitmise.
19. Kõige vähem olulisemaks peab Kaubanduskoda looduslike rohumaade ja niitude metsastamise vältimist. Kuna võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on Eesti loodus üsna heas seisundis, siis ei ole Kaubanduskoja hinnangul tingimata nii suurt vajadust seada piiranguid eraomandis olevate niitude ja rohumaade kasutamisele.

Transport ja liikuvus

20. Kaubanduskoda näeb suuri probleeme ühistranspordi liinide korralduses. Näiteks on Tallinna puhul nii ühistranspordi liinid kui ka sõidugraafikud ajast maha jäänud ning ei vasta enam tänapäeval inimeste vajadustele. Selle tulemusena on

linnasiseselt punktist A punkti B ühistranspordiga liikumiseks kuluv aeg oluliselt pikem kui seda vahemaad autoga läbides. Seetõttu ei soovigi paljud inimesed tänasel päeval ühistransporti kasutada.

21. Kaubanduskoja hinnangul on oluline, et ühistranspordivõrgu arendamisega seonduvaid küsimusi arutataks omavalitsuste üleselt. Näiteks on praegu suureks probleemiks Tallinna ümbritsevatest valdadest linna sõitmine ühistranspordiga. See on küll võimalik, ent võtab tihti väga palju rohkem aega kui autoga linna sõitmine, mis taaskord soodustab autostumist. Omavalitsuste koostöös tuleks leida parimad ja kasutajasõbralikumad lahendused ühistranspordivõrgu korrastamiseks.
22. Viies ellu rohepöoret transpordi ja liikuvuse valdkonnas, tuleb arvestada siiski ka sellega, et transpordi üha enam (taastuv)elektrile üle viies suureneb elektritarbimine märkimisväärselt. Samas on Eestis juba praegu enamusel ajast elektri defitsiit. Kui lähiaastatel elektri tootmine märkimisväärselt ei suurene, siis ei pruugi olla võimalik minna transpordisektoris laialdaselt üle elektrienergiale.
23. Kõige olulisemateks tegevusteks transpordi ja liikuvuse valdkonnas peab Kaubanduskoda keskkonnahoidlikku liikuvust soodustava linnakeskkonna loomist ja keskkonnahoidliku ühistranspordi edendamist.

Kestlik toidusüsteem

24. Ehkki ka kestliku toidusüsteemi valdkonnas Tegevuskavas sätestatud väljakutseid ja tegevusi peab Kaubanduskoda asjakohasteks, märgime, et rõhku tuleks panna efektiivsele toidutootmisele põldudel, sest on läbi viidud uuringuid, mille tulemused näitavad, et kõrgeima saagikuse põldudel toidu kasvatamine põhjustab kõige väiksemat kasvuhuonegaasi jalajälge.

Teadmusmahukas ja konkurentsivõimeline rohemajandus

25. Rohemajanduse valdkonnas Tegevuskavas sätestatud väljakutseid ja tegevusi - näiteks rohepöörde vajadustele vastava hariduse ja oskuste omandamise toetamist ning ettevõtete toetamist rohepöörde elluviimisel peab Kaubanduskoda üldiselt asjakohasteks.
26. Kaubanduskoda peab selle peatüki raames kõige olulisemaks tegevuseks rohepöörde vajadustele vastava hariduse ja oskuste arendamisse panustamist. Rohepöörde edukaks elluviimiseks on vajalik ka ettevõtete vaheline koostöö. Riik peaks soodustama igasugust ettevõtjate vahelist koostööd rohepöörde elluviimise teemadel, näiteks korraldama erinevaid arutelusid, kus osalevad ka riigiametite esindajad ning kus ettevõtjad saavad rääkida oma vajadustest ja muredest seoses rohepöördega.

Ringmajandus ja jäätmed

27. Kaubanduskoda näeb probleeme jäätmemajanduse korralduses. Puudujääke on nii jäätmekäitluse arendamises, jäätmete sorteerimises kui ka mujal. Kaubanduskoda on seisukohal, et Tegevuskavas sõnastatud tegevused ei too endaga kaasa olukorra olulist paranemist.
28. Kaubanduskoda on seisukohal, et jäätmeid võiks rohkem vaadelda ka ehitusmaterjalina. Näiteks Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ehitusel on tänaseks juba jäätmeid kasutatud. Täpsemalt kasutati seal täitematerjalina kasutatud asfalti, kuid sarnaselt on võimalik kasutada maantee ehitusel ka betooni- ja lammutusjäätmeid. Samuti saab neid jäätmeid kasutada ka muudes toodetes või konstruktsioonides.
29. Kõige olulisemateks tegevusteks ringmajanduse ja jäätmete valdkonnas on Kaubanduskoja hinnangul ringmajanduse riikliku koordineerimise edendamine ja ringsete lahenduste kasutuselevõtu arendamine ettevõtetes. Kaubanduskoda peab oluliseks ka uute ja innovaatiliste ringsete ärimudelite toetamist ning jäätmekäitluse korraldamist vastavalt Euroopa Liidu tasemel seatud eesmärkidele.
30. Mitmed Kaubanduskoja liikmetest ettevõtjad on andnud meile teada, et ootavad ringmajanduse osas riigilt konkreetseid juhiseid ja teavitusi tegevuste osas.

Loodan, et peate võimalikuks Kaubanduskoja seisukohti arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Kaspar Keerup kaspar@koda.ee 6040071